

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРАВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

д.ю.н. доцент К.Р.Добкіна

«30» серпня 2022р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«КРИТИЧНЕ ТА ЮРИДИЧНЕ
МИСЛЕННЯ»**

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 08 «Право»
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 081 «Право»
(шифр і назва спеціальності)

2022-2023 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «КРИТИЧНЕ ТА ЮРИДИЧНЕ МИСЛЕННЯ»
для ступеня вищої освіти «бакалавр»

за спеціальністю 081 «Право». Київ: ДУІТ, 2022.

Розробник: Ж.Ю. ПОЛОВНІКОВА – к.п.н., доцент, доцент кафедри
цивільного та кримінального права.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри ЦИВІЛЬНОГО ТА
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.

Протокол від «30» серпня 2022 року № I

Завідувач кафедри цивільного та
кримінального права
к.ю.н., доцент

«30» 08 2022 року

(підпис)

А.В. Мусієнко

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, Рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <u>081 Право</u> (шифр і назва)	Обов’язкова (Вибіркова)	
	Спеціальність <u>08 Право</u> (шифр і назва)		
Модулів – 3	Спеціалізація <hr style="width: 50%; margin: 0 auto;"/> (назва)	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 120		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3.46 самостійної роботи студента – 6.5	Рівень вищої освіти: <u>Перший</u> <u>(бакалаврський)</u>	Лекції	
		26 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		22 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		72 год.	108 год.
		Вид контролю:	
	залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування теоретичних знань та вироблення навичок, щодо практичного застосування методів критичного мислення у професійній діяльності юриста. Завдання навчальної дисципліни:

- освоєння термінологічно-категоріального апарату у сфері критичного мислення;
  - вивчення основних методів критичного мислення та способів їх застосування у практичній юриспруденції;
  - використання методів критичного мислення для аналізу юридичних документів та розв'язання проблемних задач;
  - формування здатності до системного критичного підходу до проблемних юридичних ситуацій та їхнього вирішення;
- вивчення основ медіа грамотності у професійній діяльності юриста.

В процесі навчання використовуються наступні методи: *лекція* (подається фактичний матеріал, висвітлюються положення нормативно правових актів тощо), *проблемний метод* (полягає у постановці перед студентами проблем практичного характеру та аналізуються запропоновані студентами способи їх вирішення), *інформаційно-пояснювальний метод* (надається інформація законодавчого, адміністративного, практичного характеру, статистична інформація тощо. Пояснюється значення окремих нормативно-правових приписів та термінології), *метод обговорення дискусійних питань* (обговорюються проблеми реалізації прав людини, застосування норм чинного законодавства України, практика підготовки юридичної документації, судова практика тощо), *метод виконання практичних завдань* (на підставі сформульованих ситуативних задач розглядаються

практичні аспекти застосування норм права та способи вирішення спорів)1.3.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен:

знати:

- що таке критичне мислення та його місце серед інших форм мислення.
- теоретичні основи застосування критичного мислення в професійній діяльності юриста.
- що таке емоційний інтелект юриста, методи його формування та застосування у професійній діяльності.
- етапи та методи розв'язання правових проблем за допомогою критичного мислення.
- що таке медіа грамотність і як вона може бути використана в професійній діяльності юриста.

бути здатним:

- розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
- бути критичним і самокритичним.
- до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.
- до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

вміти:

- визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
  - здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.
  - проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
- оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин/5 кредитів ECTS.

3.Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

ТЕМА 1. Поняття, предмет логіки. Поняття критичного мислення. Критичне мислення і основні формально-логічні закони.

ТЕМА 2. Формалізація як метод логіки. Поняття формалізації. Структура формалізованої мови.

ТЕМА 3. Логічна структура поняття. Види понять. Логічна сутність кримінально-правової кваліфікації злочину.

ТЕМА 4. Логічні відношення між поняттями. Обмеження та узагальнення поняття. Поділ поняття та правила поділу.

Змістовий модуль 2.

ТЕМА 5. Визначення поняття та правила визначення. відповідальність. Критичне мислення і логічні характеристики судження. Структура та види судження.

Тема 6. Класифікація категоричних суджень. Логічні відношення між категоричними судженнями.

ТЕМА 7. Види складних суджень та відношення між ними. Логічна структура суджень і тлумачення норм права.

Тема 8. Критичне мислення і теорія умовиводу. Загальна характеристика умовиводів. Безпосередні умовиводи.

ТЕМА 9. Дедуктивні умовиводи. Загальна характеристика. Категоричний силогізм, його визначення, структура і склад. Недедуктивні умовиводи. Індуктивні умовиводи. Індукція в судовому пізнанні та судовому дослідженні.

Змістовий модуль 3

ТЕМА 10. Аналогія. Поняття та структура. Аналогія в судовому пізнанні.

Аргументація. Визначення аргументації. Співвідношення аргументації та логічного обґрунтування знання.

Тема 11. Поняття доведення. Структура доведення. Види доведення. Логічне доведення і судовий доказ.

ТЕМА 12. Поняття спростування. Спростування тези, аргументів, демонстрації. Правила доведення і спростування: помилки, що трапляються в доведеннях.

ТЕМА 13. Пояснення і передбачення як види логічного обґрунтування знання.

Види аргументації. Раціональна та нераціональна суперечка.

ТЕМА 14. Поняття гіпотези та її структура. Види гіпотез. Версія в судовому дослідженні. Висування версій. Перевірка версій.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	всього	у тому числі			всього	у тому числі		
		л.	сем.	с.р.		л.	сем.	с.р.
Модуль 1								
1. Поняття, предмет логіки. Поняття критичного мислення. Критичне мислення і основні формально-логічні	10	2	2	6		2	2	8
2. Формалізація як метод логіки. Поняття формалізації. Структура формалізованої мови.	10	2	2	6		2		8
3. Логічна структура поняття. Види понять. Логічна сутність кримінально-правової кваліфікації злочину.	10	2	2	6		2		6
4. Логічні відношення між поняттями. Обмеження та узагальнення поняття. Поділ поняття та правила поділу.	10	2	2	8				8
Разом	40	8	8	26		6		30
Модуль 2								
5. Визначення поняття та правила визначення. відповідальність. Критичне мислення і логічні характеристики судження. Структура та види судження.	10	2	2	8		2		6

6. Класифікація категоричних суджень. Логічні відношення між категоричними судженнями.	10	2	2	6		2		8
7. Види складних суджень та відношення між ними. Логічна структура суджень і тлумачення норм права.	5	2	-	6				8
8. Критичне мислення і теорія умовиводу. Загальна характеристика умовиводів. Безпосередні умовиводи.	10	2	2	6				8
9. Дедуктивні умовиводи. Загальна характеристика. Категоричний силізм, його визначення, структура і склад. Недедуктивні умовиводи. Індуктивні умовиводи. Індукція в судовому пізнанні та судовому дослідженні.	10	2	2	8				8
Разом	45	10	8	34		4		38
Модуль 3								
10. Аналогія. Поняття та структура. Аналогія в судовому пізнанні. Аргументація. Визначення аргументації. Співвідношення аргументації та логічного обґрунтування знання.	10	2	2	8				8
11. Поняття доведення. Структура доведення. Види доведення. Логічне доведення і судовий доказ.	5	2	2	6				8
12. Поняття спростування. Спростування тези, аргументів, демонстрації. Правила доведення і спростування: помилки, що трапляються в доведеннях.	10	2	-	8				8

13. Пояснення і передбачення як види логічного обґрунтування знання. Види аргументації. Раціональна та нераціональна суперечка.	5	1	1	8				8
14. Поняття гіпотези та її структура. Види гіпотез. Версія в судовому дослідженні. Висування версій. Перевірка версій.	5	1	1	8				8
Разом	35	8	8	38				40
Всього годин за курс	120	26	22	72	120	10	2	108

5. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Загальні положення про зобов'язання	8	-
2	Загальні положення про договір	2	-
3	Договори, які опосередковують передання майна у власність	6	2
4	Договори, які опосередковують передання майна у користування	6	-
5	Договори про виконання робіт	4	-
6	Загальні положення про договори з надання послуг	2	-
7	Загальні положення про договори з надання транспортних послуг	2	2
8	Договір доручення, договір комісії, договір з управління майном	4	-
9	Договори з надання банківсько-фінансових та страхових послуг	6	-

10	Договори з розпорядження майновими правами інтелектуальної власності	2	-
11	Поняття та особливості договору комерційної концесії. Договір спільної діяльності	2	-
12	Загальні положення про недоговорні зобов'язання. публічна обіцянка винагороди та інші види недоговорних зобов'язань, що виникають з односторонніх правомірних дій	4	-
13	Зобов'язання, що виникають внаслідок заподіяння шкоди. набуття, збереження майна без достатньої правової підстави	2	-
14	Загальні положення про спадкування. види спадкування	2	-
15	Спадкування за законом та за заповітом	2	-
16	Здійснення права на спадкування. Оформлення права на спадщину	2	-
		52	4

6. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Загальні положення про зобов'язання	8	16
2	Загальні положення про договір	4	10
3	Договори, які опосередковують передання майна у власність	6	12
4	Договори, які опосередковують передання майна у користування	6	12
5	Договори про виконання робіт	4	8
6	Загальні положення про договори з надання послуг	4	8
7	Загальні положення про договори з надання транспортних послуг	6	12

8	Договір доручення, договір комісії, договір з управління майном	4	10
9	Договори з надання банківсько-фінансових та страхових послуг	8	10
10	Загальні положення про розрахунки	4	10
11	Договори з розпорядження майновими правами інтелектуальної власності	6	10
12	Поняття та особливості договору комерційної концесії. Договір спільної діяльності	6	10
13	Загальні положення про недоговорні зобов'язання. публічна обіцянка винагороди та інші види недоговорних зобов'язань, що виникають з односторонніх правомірних дій	8	10
14	Зобов'язання, що виникають внаслідок заподіяння шкоди. набуття, збереження майна без достатньої правової підстави	8	10
15	Загальні положення про спадкування. види спадкування	6	12
16	Спадкування за законом та за заповітом	6	12
17	Здійснення права на спадкування. Оформлення права на спадщину	6	12
	Разом	128	206

7. Методи навчання

В аспекті передачі і сприйняття навчальної інформації :

- словесні (лекція, консультація, пояснення, бесіда);
- наочні (демонстрація);
- практичні (семінарське заняття, задачі, тести, реферати).

В аспекті керування навчанням :

- навчальна робота під керівництвом викладача;
- самостійна робота.

Методи активізації та мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- роз'яснення мети навчального предмета;

- вимога до вивчення предмета.

Методи контролю та самоконтролю:

- усний контроль;
- письмовий контроль;
- самоконтроль.

8. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форми проведення поточного контролю – усне опитування студентів, реферати, вирішення практичних завдань, тестів тощо.

Проміжний контроль відбувається у вигляді модульної контрольної роботи.

Семестровий контроль відбувається у вигляді заліку та іспиту.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Залік

Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль – 25 балів Проміжний контроль - 25 балів Підсумковий контроль – (залік, екзамен) -50 балів
---	---

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамен, залік).

Підсумкові бали навчальної дисципліни = Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем) + Кількість балів за підсумковим контролем

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
		Оцінка	Пояснення

90-100	Відмінно («зараховано»)	А	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, в навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80-89	Добре («зараховано»)	В	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані , всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні з високою якістю виконання більшості з них оцінені високим числом балів, близьким до максимального ; робота з двома – трьома незначними помилками.
75-79		С	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні , якістю виконання жодного з них не оцінені менше мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома незначними помилками.
65-74	Задовільно («зараховано»)	Д	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю , але прогалини не мають істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі виконаних завдань, містять помилки , робота з двома значними помилками.
60-64		Е	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань виконані , або якістю виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки.

21-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано , або якісь їхнього виконання оцінено числом балів близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1-20		F	«Безумовно незадовільно» теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота що потребує повної переробки

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Навчально-методичний комплекс дисципліни:
  - Зміст тем семінарських занять з практичними завданнями та тестами;
  - Питання для самостійної підготовки студентів;
  - Перелік питань для підготовки до заліку;
  - Перелік питань для підготовки до іспиту.
2. Комплект завдань для модульних контрольних робіт.
3. Білети для іспиту.
4. Конспект лекцій.

11. Рекомендована література

1. Боно Э. Латеральное мышление / Э. Боно ; [пер. с англ. П. А. Самсонов]. — Минск : ООО «Попудри», 2005. — 384 с.
2. Терно С. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти / С. О. Терно. – Запоріжжя: Просвіта, 2009. – 268 с. ([Terno_monograph.pdf](#))
3. Терно С. Світ критичного мислення: образ та мімікрія / С. Терно // Історія в сучасній школі. – 2012. – № 7-8. – С. 27-39 ([CTWorld.pdf](#)).

4. Тягло О. В. Критичне мислення: [навч. посібник] / Тягло О. В. — Х. : Основа, 2008. — 187 с.
5. Фрейре П. Формування критичної свідомості / Фрейре П. ; [з англ. пер. О. Дем'янчук]. — К. : Юніверс, 2003. — 176 с.
6. Халперн, Д. Психология критического мышления [[Электронный ресурс](#)] [Режим доступа](#).
7. Штернберг Р. Дж. Интеллект, приносящий успех / Штернберг Р. Дж. ; [пер. с англ.]. — Минск : Попурри, 2000. — 368 с.
8. Lipman M. Critical thinking: What can it be? / Matthew Lipman. — Institute of Critical Thinking. Resource Publication, 1988. — Series 1. — № 1. — 12 p.
9. Основні типи праворозуміння: правовий позитивізм і природно-правове мислення // Тема 2. Методологія філософії права // Філософія права: підручник / За ред. О. Г. Данильяна. — Х.: Право, 2009. — С. 26–33.

12. Інформаційні ресурси

1. <http://www.pravo.org.ua>
2. <http://www.president.gov.ua>
3. <http://www.zakon.rada.gov.ua>